

לאהבה

לחנימא פרמיזא

רמזים, ציצים ופרחים, המעטרים את הלימוד השבועי

"שהיין גורם לקידוש שתאמר". וברש"י: **"שאם אין לו יין או פת, אינו מקדש"**. דף קיד ע"א והנה, בהגהות היעב"ן כתב על דברי רש"י הללו, "נראה לי, שאם אין לו פת ויש לו שאר מאכלים, מקדש עליהם, שהסעודה קרויה 'לחם' בכל מקום, וכל דבר שסועד 'לחמו' הוא – היכא דלא אפשר בפת".

בענין זה יובא סיפור פלאי שאירע להרה"ח ר' צבי פראקש – מחשובי חסידי וויזניץ – אצל כ"ק מרן מהר"א ז"ע. היה זה בשנות הזעם האיומות של מלחמת העולם השנייה, כאשר ר' צבי הצליח להכנס אל הקודש פנימה לשאול בעצתו של מרן ז"ע האם להסתתר מפני הרשעים או ללכת להרשם אצלם. והנה, לאחר שהשיב לו מרן שלא ירשם אצלם, באמרו: "אסור ליהודי למסור עצמו לידי הרשעים", הוסיף מרן ואמר לו משפט בלתי-מונח לאמור: "לפעמים, כשאין על מה לעשות קידוש, מותר לקדש על כל דבר מאכל". ואם כן ר' צבי לא הבין את פשר הדברים, מכל מקום נצר אותם היטב בלב.

כעבור תקופה אחרת ובא ליל הסדר, אותו 'הגג' ר' צבי יחד עם כמה מידידיו במקום המסתור ב'בונקר', ובתחילת הסדר נשבר לבם בקרבם הצורה הנחותה שהם נאלצים לערוך את הסדר, כשאפילו יין לקדש עליו לא השיגה ידם. לפתע הבלחיו בזכרונו של ר' צבי דבריו הפלאיים של כ"ק מרן ז"ע, שאמר לו שבשעת הדחק אפשר לקדש על כל דבר מאכל...

תיכף סיפר ר' צבי לחבריו את הוראת קדשו של מרן, אשר למפעד הבוררה כרוח הקודש גלויה ומפעיעה. בשמחה מהולה בעגמת נפש נטלו את תחיתת ה'קארטאפיל' (תפוח אדמה) שהיה ברשותם, ועליו קדשו בהתרגשות את הקידוש של ליל הסדר ---

לימים, אחר שניצל מידי הרשעים וזכה לעבור את מוראות השואה, מצא פעם ר' צבי את דברי היעב"ן הנ"ל, אשר היו לו למשיב נפש במצאו את מקור הדברים לאשורם.

(מקור: גיליון 'ציצוי אור', מפי הגדה"ח ר' חיים שכטר שליט"א ששמע מפי בני משפחת בעל המעשה. תשואות חן לעורך המוכשר הרב שלום יהושע לוריא שליט"א)

"למה עוקרין את השולחן? אמרי דבי רבי נאי: כדי שיכירו תינוקות וישאלו". דף קטז ע"ב הרשב"ם כותב על כך (בה"ה 'ואין עוקר'): "אבל אנו מסלקין את הקערה שבה מצה ומרור ושני תבשילין לסוף השולחן, ודי לנו בכך". ואמנם כן המנהג, שלפני 'מה נשתנה' מכסים את המצות ומסלקים את הקערה מלפני עורך הסדר למקום פניו על השולחן, להראות כאילו כבר אכלו, כדי שהילדים יתמהו וישאלו. מסופר, כי באחת השנים בעת עריכת הסדר, כאשר הגיע כ"ק מרן מהר"ד ז"ע ל"מה נשתנה", הבחין שבהגדה נכתב בשפת האדיש: "מען ריקט אוועק דעם שיסל, און מען פרעגט מה נשתנה" (מסלקים את הקערה ושואלים 'מה נשתנה'). נענה מרן ז"ע ואמר: "א וודאי, א וודאי, אז מען ליגט נישט אין שיסל, ווייסט מען מה נשתנה הלילה הזה..."

כלומר: כאשר האדם מסלק ממוחו ולבו את הקערה – המרמז לעניינים גשמיים, ואינו מניח את ראשו ורובו בתאוות האכילה וכדומה, אזי הוא יכול להבין 'מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות', ויכול להשיג את קדושת הלילה הזה, שנשתנה לטובה ולברכה מכל לילות השנה... (ספר 'שיח אקנים' מפי הגדה"ח רבי יוסף שטיינבעל זצ"ל)

לחידודא

חידושים וחידודים על הלימוד השבועי

נטילת ידים לדבר שטיבולו במשקה

"אמר רבי אלעזר אמר רב אושעיא, כל שטיבולו במשקה צריך נטילת ידים" (קטו, א).
~ טעם נטילה זו:

הרשב"ם מבאר בטעם הדבר, ש"צריך נטילת ידים משום משקה, שהידים שניות (לטומאה, מפני שהידים נסקנות הן – ע"י שבת יד ע"א), וכל הפוסל את התרומה (היינו 'שני לטומאה', שפוסל את התרומה והופכו לישלישי לטומאה), מטמא משקים להיות תחלה (היינו שרובן גדודו 'שני לטומאה' – הפוסל את התרומה – מטמא משקים של חולין להיות ראשון לטומאה)".

התוס' בסוגיין (ד"ה כל) גם מבארים כך, ועל פי זה מסיקים "דאין לברך על אותה נטילה, כיון דליכא הכא מצוה לשמוע דברי רבי אלעזר בן ערך (ע"י חולין דף קו ע"א, שם מובאים דברי רבי אבא שאמר כי חכמים מצאו סמך בתורה למצות נטילת ידים). וכל שכן, אנו שאין אנו נזהרין מלטמאות עצמנו ומלאכול אוכלין טמאין, ואין אנו צריכין לאותה נטילה, והמברך הרי זה מברך ברכה בלבטלה". אמנם, רבים מהראשונים סוברים, כי תקנה זו של חכמים ליטול את הידים לפני אכילת דבר שטיבולו במשקה נובעת משום קדושה ונקיות לפני האכילה, דוגמת הנטילה לפני אכילת פת (שהיא עממה תוקנה כדי שאוכלי תרומה ירגילו את עצמם ליטול ידים לפני האכילה). ולפי דבריהם נמצא, שגם כיון צריכים להקפיד על נטילה זו, ואף לברך עליה 'על נטילת ידים'.

~ דברי הפוסקים על נטילה זו בימינו:

ב'שולחן ערוך' (א"ח סי' קנ"ה ס"ד) נפסק להלכה, ש"אם אוכל דבר שטיבולו באחד משבעה משקים שסימנם: י"ד שח"ט ד"ם (דהיינו: יין, דבש, שמן, חלב, טל, דם, מים, רמ"א) ולא נתנגב, ואפילו אין ידיו נוגעות במקום המשקה, צריך נטילה בלא ברכה". והיינו מעין הכרעה בין שיטות הראשונים הנ"ל, שאמנם צריך ליטול את הידים – כשיטת רוב הראשונים, אך אין לברך על נטילה זו – כשיטת התוס'.

וכן כתב ה'טורי זהב' (א"ח סי' תע"ג סק"ו) על דברי השו"ע בהל' ליל הסדר: "נוטל ידיו לצורך טיבול ראשון": "מכאן יש תוכחת מגולה לאותן שאין נזהרין בכל השנה ליטול קודם שיאכל דבר שטיבולו במשקה, דמה נשתנה הלילה הזה מכל הימים שבשנה... אלא ודאי שאין כאן אלא חסרון זהירות, ואין מדקדקים להשוות מידותיהם" (יצוין לתירוץ של הנצי"ב על כך בהקדמתו להגש"פ, שמה שנהגין ליטול ידים בליל הסדר – כיון שרצוים לעשות דוגמת מה שהיה בזמן שהיו מקריבים קרבן פסח ואכלוהו בטרהר, שאז וודאי היו צריכים ליטול ידים).

אמנם, ה'מגן אברהם' (סי' קנ"ה סק"ה) מביא בשם ה'לחם חמודות' שכתב "העולם נוהגים שלא ליטול, ויש להם על מי שייסמוכו, שהתוס' סוברים כן. ופוק חזי מאי עמא דבר". ולדינא מכריע ה'משנה ברורה' (שם סק"ט), כי היות ש'הרבה אחרונים החמירו מאד בדבר, וכתבו דהעיקר כרוב הפוסקים דצריך נטילה מדינא אף בזמן הזה... ולכן, אף שהעולם אין נוהגין לברך, על כל פנים אין להקל לאכול בלי נטילה. וצריך לזה כל דיני נטילה כמו לפת".

ונציין בזה למה שמסופר בספר 'בקודש פנימה' (ח"א עמ' קנ"א), כי אחת לתקופה היה כ"ק מרן מהר"א ז"ע מבקש אחר תפלת שחרית כוס תה ופרוסת לעקיף, והיה נוטל ידיו לפני האכילה, ולאחמ"כ טבל כמה חתיכות בודדות של לעקיף בתוך התה ואכלם (ובהערה שם מצוין, שכן היו מגדולי ה'ישיבה' בבעלותו שהקפידו ליטול ידיהם בכהאי גוונא).

ענין השמחה בעת סיום מסכת – בבחינת 'עכבו עמדי עוד יום אחד'

חסל סידור פסחים

ענייני סיום מסכת

מונש לקראת חגיגת סיום מסכת פסחים במסגרת חברת 'אהבת תורה'

... אמרו חכמינו ז"ל: 'תיתי לי דכד מסיימי' וכו'. וכמו שבאיזה סיום מסכתא, אזי גדול מאוד השמחה ועושין סעודות גדולות (שיהש"ר א, ט; קה"ד א, א), כמו שראינו באיזה אנשי מעשה אשר תורתם אומנתם, ובאמת לשמחה זו מה זו עושה, הלא כבר עברה המצוה ההוא. אבל הוא מנהג נכון, כמו שפירש רש"י (ויקרא כג, לו) על שמיני עצרת שקשה עלי פרידתכם – למה הדבר דומה, לשר אחד שהזמין את המלך עם כל שרי המלוכה על סעודה אחת, אחר הסעודה כשרצה המלך לנסוע לביתו אז אמר למלך קשה עלי פרידתך ממני, על כן עצור עצמך עוד בכאן בכדי שלא יפרדו איש מעל אחיו. והוא הזין כאן, לפיכך נקרא שמיני 'עצרת', לפי שכל ימי החג מקריבין כמה פרים וכמה אילים, על זה אנו עושין שמיני עצרת בכדי לעצור עוד השמחה. וזה הטעם גם כן בסיום מסכתא.

"הכל הולך אחר החיתום" – גם בסיום מסכת!

בארנו בענין תפלת נעילה 'הכל הולך אחר החיתום', כי סיום הדבר הוא כדי להעלות כל התפלות מכל היום. וכן הוא ענין סיום המסכת, כדי להעלות כל הלימוד מראש ועד סוף.

לספר סיפור שבועי נמעלות התורה, אהבתה ושקידתה

”דער טארנפאל’ער רב”

קווים לדמותו ולגדלותו בתורה של

הגה”צ רבי דוד מנחם מאניש באב”ד זצ”ל

אבד”ק טארנפאל ובעמ”ח שו”ת ”חבצלת השרון”, פאר חסידי בעלזא ומגדולי רבני גאליצא

מוגש להגל יומא רהילולה – כ”א בסיון

בוצין בוצין מקטפיה...

בשנת תרכ”ה התמלא ביתו של הגאון רבי יהושע העשיל באב”ד זצ”ל אורה, כאשר בן בכור נולד לו, ונקרא שמו בישראל **דוד מנחם מאניש**, על שם זקנו הגאון רבי **חיים דוד מרגליות** זצ”ל, ועל שם זקנו הגאון רבי **מנחם מאניש מרגליות** זצ”ל.

בהיותו עלם צעיר לימים, עבר אביו לעיר סטריסוב, שם החל את דרכו ברבנות. על ברכיו של אביו הגדול התחנך, הוא שימש לו כרבו המובהק וממנו קיבל את רוב חכמתו. העיר סטריסוב היתה מקום תורה מובהק, וכבר בילדותו נהנו ה'לומדים' להשתעשע עם הנער החריף בדברי תורה.

זקנים שזכרו את ימי ילדותו סיפרו, כי בעיר סטריסוב היה יריד שבו הגיעו גם סוחרים תלמידי חכמים, הללו אהבו לבחון את ידיעותיו של בן הרב, ילד כבן שבע, ועשו זאת בדרך מקורית. הם היו מעניקים לו מטבע של עשרה גרייצער, ותמורתו הקריא הילד באזנם סימן שלם מספר ”שאגת אריה” בעל פה. אם היה מבין הסוחרים שפנה אליו בהצעה לתת לו עשרה גרייצער נוספים, כדי שישנן באזנם פרק נוסף, היה הילד מסכים בשמחה להצעה ולא איכזב...

בד בבד עם כשרונותיו הברוכים הצטיין הילד גם בהתמדה עצומה ומופלגת, כפי שראה ולמד אצל אביו הגדול. אף רגע מזמנו לא הלך לאיבוד. שעות על גבי שעות ישב והגה בתורה, ביגיעה גדולה ובעמל רב.

מה לנו יותר מעדותו בעת זקנותו, כי עוד מנעוריו היה רגיל שכל מסכת למד ושינן ארבע פעמים, כדי שיהיה בקי בה על בוריה. היינו, ידיעתו המופלגת וגדלותו העצומה בתורה, לא באו רק מכשרונותיו הנפלאים, אלא מכח יגיעתו ושקידתו בתורה והודות לצמאנו האדיר להשגת התורה – אשר לא ידעו שובע.

בהגיעו לפרקו, נלקח אחר כבוד לבית הגאון הצדיק רבי **יואל משה לאנדא** זצ”ל אבד”ק יאברוב, מגדולי הגאונים והמשיבים בדורו ומן הישיבים ראשונה במלכות בית בעלזא.

קרוב לעשר שנים, עד להסתלקותו לשמי רום של חותנו הגדול, היה סמוך על שולחנו. באותם ימים למד תורה הרבה מפיו, רכש ממנו קניני נצח בכל מכמני התורה וגם שימשו בשימוש חכמים.

לא אחת קרא אליו הרב מיאברוב את חתנו הצעיר, ברצותו שיהיה נוכח בדיני תורה ובהוראת דבר ה' זו הלכה, הן כדי לשמוע את חוות דעתו הבהירה והנהירה והן בכדי ללמדו ולאלפו בדרכי עלייתו בתורה ובהוראה.

לימים היה רגיל לומר חידושים רבים בתוך שיעוריו, משמיה דחותנו הגדול זצ”ל. וכך העיד תלמידו הגה”ח ר' **יאשע שטייכל** ז”ל מבעלזא, כי בשעת השיעורים שמסר בשולחן ערוך חושן משפט חלק א' עם ביאורי ה'קצות', היה רגיל להשמיעם ולהטעימם מחידושי חותנו, ופעם אחת אף אמר בצחות לשונו: ”אילו

היה חותני ז”ל יודע כי אחזור על חידושי ברבים והיו שפתותיו דובבות בקבר, הרי שהיה מוסיף לי על הנדוניא...”

”מראשית נעוריו היה שקדן עצום ונפלא”...

השנים שאחרי נישואיו היו שורש שנות עלייתו והתעלותו. ימים ולילות שלמים יגע בתורה והמית עצמו עליה. דרכו היתה ללמוד שעות רבות ללא הפסק, עד שאזלו כוחותיו ואז היה ישן שעות אחדות.

בזקנותו ישב פעם עם תלמידיו לסעודת מלוח מלכה, היה זה בשעה מאוחרת, אחרי חצות הלילה, ובאמצע גברה עליו עייפותו ונרדם מעט. כשהתעורר אמר להם: ”ראו מה קרה לי בזקנותי שאני נרדם, בצעירותי הייתי יושב לילות שלמים ולומד. ביאברוב היה לי חדר מיוחד ליד בית המדרש, חדר עם ספרים, שם הייתי יושב כל היום. את מזוני הביאו לחדרי הייתי יושב שם לילות שלמים. עד כדי כך שפעם אחת הייתי עייף מאוד אחרי כמה וכמה לילות ללא שינה, ובעת לימודי אחרי הצהרים של ערב שבת קודש נרדמתי בשינה עמוקה כל כך, שלא לבשתי אפילו את מלבושי השבת שלי. חיפשו אותי הרבה ולא מצאוני, ועד שהתעוררתי כבר היה באמצע התפילה...”

כך עברו שבועות שלמים שלא חזר הביתה ממוצאי שבת ועד ערב שבת, אלא את כל השבוע הקדיש לתורה ולעבודה.

עוד העיד בזקנותו באזני תלמידי הגה”ח ר' **יאשע שטייכל** ז”ל מבעלזא, כי במוצאי שבתות, משעה שסיימו תפלת ערבית ועד שישבו לסעוד ”מלוח מלכה”, הספיק הוא לחזור על כל סימן פ”א משו”ע ”חושן משפט” – שהוא מן הסימנים הקשים והארוכים – עם ביאור הש”ך, בעיון נמרץ.

וכך כותבים חתניו בהקדמה לספר ”חבצלת השרון” מהדורא תנינא: ”תורה – בו היו שעשועיו כל ימי חלדו, ומראשית נעוריו היה שקדן עצום ונפלא שאין כמוהו, דוד ישן שינת ארע’ והיה מעורר השחר לעסוק בתורה, ורכש לו ידיעה בכל מקצועי הש”ס וראשונים ככל גאוני הזמן. אבל לרוב ענוותנותו ופרישתו לא רצה לצאת מד’ אמותיו להראות חזותו לרבים, רוב גדלו ורם ערכו, וישב לו בחדרו משוקע בים התלמוד והפוסקים הצנע לכת שלא יכירו בו, שלא יהיה מוטרד להפריעהו ממנוחתו ועבודתו”.

שנים רבות לאחר מכן היה חסיד הבחור החשוב **פיישע ראווער** ז”ל, מגדולי פרחי ה'ישיבים' בבעלזא, מצביע על חסיד אחד מעיר יאברוב, שסיפר לו כי בימי אברכותו ביקש מאת הגאון מטארנפול זצ”ל, בעודו אברך בעיר יאברוב, שיקבע עמו שיעור של לימוד בחברותא. הסכים עמו הגאון מטארנפול ובהר בשעה שתיים לפנות בוקר, ובתנאי שהלה יבוא להעירו ויעמוד עליו בחזקה עד שיקום ויתלבש ויבא עמו. לאחר זמן נודע לו, כי הוא לא נשכב לנוח רק בחצות הלילה, ולכן היה צריך מי שיעיר אותו כל כך.

(מתוך מאמריו המשובחים של הרב **שלמה י. מונד שליט”א** בקובצי ”אור הצפון”. תשו”ח להרב **שלמה מאיר גראס שליט”א** על סיועו בלונ”ח)

”יְעִשִׂית עֲטֹרוֹת וְשִׁמְתָּ בְּרֹאשׁ יְהוֹשֻׁעַ...”

בגילה רינה דיצה וחדווה נשגב ברכות נלבבות קדם האי גברא יקרא המוסר לנו שיעורים ברורים כדת של תורה בשפה ברורה ובנעימה, חו”ב טובא, איש חמודות רב תבונות

הרה”ג ר' יהודה יהושע מנדלוביץ שליט”א

ר”מ בביהמ”ד המרכזי – קרית בעלזא ירושלים, במסגרת ”אהבת תורה” להגל שמחת אירוסיו בנו החתן המצויין שיהי’ במזל טוב ובשעט”מ

מפא”ק הפולקס רב

חכמי פולין